

uspešno vodili in usmerjali gozdarski romantiki z visoko osebno in strokovno kulturo - vse do včeraj!

Po nedavnih dogodkih - industrijskih prijemih iz centra, neznanih naravnim panogam, kot je gozdarstvo - pa bi po mojem osebnem prepričanju morali nemudoma začeti razmišljati o samostojnem Gozdnem gospodarstvu Črna na Koroškem. Za to je namreč na raz-

polago dovolj uveljavljenih strokovnih kadrov vseh profilov, izpolnjeni pa so tudi ostali pogoji za ustanovitev ekonomsko sposobne in površinsko zaokrožene gozdnogospodarske družbe na območju Mežiške doline, že za občini Mežica in Črna.

Karel Dretnik

Odgovor na stališče mag. Z. Belca (GozdV 1/2000) o nepravilni rabi dveh strokovnih izrazov v članku Razširjenost in rastne značilnosti malega jesena (*Fraxinus ornus* L.) v Sloveniji (GozdV 10/1999)

V omenjenem stališču avtor kritizira rabo (oziroma jo opredeli kot nepravilno) strokovnih izrazov mana in sloj ter besedne zveze "vlečenje v višino". "Sporni" izrazi so pomembna komponenta članka Razširjenost in rastne značilnosti malega jesena (*Fraxinus ornus* L.) v Sloveniji, zato je potrebno razjasniti in razložiti njihov pomen in rabo.

1. Strokovni izraz plast je sicer lepši in ustrežnejši kot izraz sloj, vendar se v gozdarski strokovni literaturi uporabljata oba izraza, zato uporaba strokovnega izraza sloj ni napačna, kot trdi mag. Z. Belec.

2. Za opis specifičnega pojava, ko mali jesen zaradi vrzeli v sestoji, ki ga gradijo drevesne vrste, ki dosega višje končne višine kot mali jesen, dosega večje višine kot v normalnih razmerah, je uporaba besedne zveze "vlečenje v višino" ustrezna, ker določa vzrok in posledico, v našem primeru je tisto, kar "vleče" mali jesen v višino, specifična vrstna in strukturna značilnost vrzelastih sestojev, posledica pa so večje končne višine malega jesena v takih razmerah. Tako rabo izraza vlečenje omogoča tudi Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ 1985), ki na strani 464 pojasnjuje izraz vlečenje (glagolnik od vleči) v 21 točkah, npr.:

- tč. 1: *s silo usmerjeno proti sebi a) povzročati premikanje česa za seboj, k sebi;*
- tč. 5: *spravljati kaj iz česa, s česa, navadno s silo;*
- tč. 15: *eksp., s prislovnim določilom spravljati koga kam, navadno brez njegove privolitve.*

Prav zaradi poudarjanja specifičnosti omenjenega procesa je bila uporabljena besedna zveza "vlečenje v višino", ki je tudi v narekovajih in zaradi tega ne more biti sporna (Narekovaj nam zaznamuje (tč. 2) "poseben pomen, položaj ali vrednost posamezne

besede ali besedne zveze.", Slovenski pravopis 1. Pravila. 1990. DZS. Str. 55).

Subjektivno razlaganje in (ne)razumevanje pomena uporabljene besedne zveze (ki je celo v narekovajih) ni argument za opredelitev, da je uporaba omenjene besedne zveze v članku neustrezna oziroma celo napačna.

3. Strokovni izraz mana je homonim in ima tri pomene:

- prava mana,
- listna mana,
- "nebeška" mana.

Prava mana je iz zarez (ali ran) debela malega jesena (in cedre ter alhagija) cedeči se sok, ki na zraku kristalizira in ki se je v preteklosti uporabljal v prehranske in zdravstvene namene. V medicini so iz mane izdelovali manin sirup (*Sirupus Manna*). Mano so iz dreves cedre in alhagija pridobivali že Arabci; razcvet pridobivanja mane (iz malega jesena) je bil v 18. stoletju, ko so predvsem v južni Italiji za potrebe pridobivanja mane snovali nasade selekcioniranega malega jesena.

Listna mana je sladek, bolj ali manj nepredelan drevesni sok, ki ga izločajo nekatere vrste cevastih uši (*Lachnidae*) in kaparjev (*Lecaniinae*). To mano (medeno roso) nabirajo tudi čebele (hojin med iz jelove mane).

"Nebeška" ali **"svetopisemska"** mana je omenjena v Bibliji, ko naj bi med potovanjem Judov iz Egipta v Palestino padala z neba, vendar gre v tem primeru za užiten lišaj *Lecanora esculenta* (Pallas) Eversm., ki ga v sušnem obdobju prenaša veter. Jesenova mana vsebinsko resnično nima nič skupnega s t.i. "nebeško" mano.

Strokovni izraz *mana*, ki se nanaša na cedeči se sok iz ran debla, je obravnavan v raznovrstni znanstveni in strokovni literaturi:

- Leksikon rastlinskih bogastev (avtor Tomaž Pe-tauer, Tehnična založba Slovenije, 1993, recen-zenta: prof. dr. T. Wraber in prof. dr. F. Šuštar) - tu je na strani 356 jasno razložen pojem *mana*: "skupno ime za nekatere sladke proizvode, veči-noma vsaj posredno rastlinskega izvora. /.../ M. je večinoma strjen sok, ki se izceja iz poškodovanih rastlinskih tkiv /.../";
- Naše drevesne vrste (avtorja prof. dr. M. Kotar in dr. R. Brus, Slovenska matica, 1999, recen-zenta: prof. dr. F. Batič in prof. dr. A. Šiftar) - tu je na strani 301 pod drevesno vrsto mali jesen razložen pojem *mana*;
- Enzyklopädie der Holzgewächse, 1997, 7, Erf, Lfg 3;
- Illustrierte Flora vom Mittel-Europa, Band V/3, Teil: (G. Hegi, 1927-München, Carl Hauser Ver-lag, 2254 s.);
- Upotreba drveta i sporednih produkata šume (A. Ugrenović, 1948, Zagreb, Nakladni zavod Hrvats-ke, 429 s.).

Dokaz, da se pri malem jesenu izraz *mana* nanaša na iz poškodb na deblu cedeči se strjeni sok, je prisoten že v tujih izrazih za mali jesen: *Mannaesche* (nemško) in *Manna ash* (angleško); zanimivo je, da obstaja tudi slovenski izraz *manini jesen* (A. A. Wolf, Deutsch-slovenisches Wörterbuch, 1860).

Sklicevanje na SSKJ je sicer zelo koristno, vendar pri strokovnih in znanstvenih izrazih, ki so znotraj različnih strok razloženi v strokovnih slovarjih (žal je slovenski gozdarski slovar nepopoln in nekoliko zastarel), nezadostno.

Reakcija mag. Z. Belca je omogočila razjasnitev in nekoliko obširnejše definiranje predvsem izraza *mana* in besedne zveze "vlečenje v višino". Pred po-dajanjem komentarja (oziroma kar jasnega definiranja napačne rabe strokovnih izrazov) k strokovnim član-kom se je dobro (in koristno) predhodno seznaniti s pomenom posameznih specifičnih izrazov vsaj v stro-kovnih leksikonih.

Mag. Z. Belcu se za pripombe vseeno zahvaljujem, saj je s tem dokazal, da se mu je članek zdel zanimiv in da ga je tudi zelo skrbno prebral.

Mitja Piškur

Iz domače in tuje prakse

Processorji za izdelavo polen

Robert KRAJNC*, Nike POGAČNIK**

V predhodni številki Gozdarskega vestnika smo predstavili tehnologijo za pripravo lesnih sekancev, ki v slovenskem prostoru še ni uveljavljena. Polena so najpogostejša oblika lesnega kuriva, zato tokrat nekaj več o sodobni tehnologiji izdelave polen.

Priprava polen zajema razžagovanje goli, cepljenje ter zlaganje v skladovnice. Pri tradicionalnem načinu priprave polen razžagujemo goli z motorno žago, jih cepimo s sekuro, batom in klini, pogosto pa se upo-rabljuje tudi cepilni stroji (traktorski priključek). Cepanice (dolžina 1 m) običajno s krožno žago razrežemo na ustrezno dolžino (25-30 cm). Sledi ročno nakladanje, razkladanje in zlaganje polen. Tak način priprave je časovno zelo zamuden, fizično naporen in tudi ne-varen.

Številni proizvajalci na trgu že nekaj časa ponujajo različne procesorje za izdelavo polen. Sodobni procesorji nam olajšajo delo, so učinkovitejši in varnejši. Njihova prednost je, da goli s podajalnim trakom po-mikajo, jih s pomočjo krožne ali verižne žage raz-žagajo na ustrezno dolžino (20-50 cm) ter jih nato s pomočjo cepilnega stroja s hidravličnim kladivom (moč sekanja je odvisna od izvedbe stroja) razsekajo na želeno število kosov (število kosov se spreminja z dodajanjem ali odzemanjem udarnih nožev). Večina procesorjev omogoča cepljenje na 2, 4, 6 ali 8 kosov. Tako razžagana in razcepljena polena s transportnim trakom transportirajo na želeno mesto (prikolico ali skladišče). Gre za avtomatizacijo celotnega procesa izdelave polen. Ročno ostaja le podajanje goli na po-dajalni trak ter zlaganje polen v skladovnice. Podajanje goli na podajalni trak je možno tudi z nakladalno na-pravo; tak način dela še dodatno povečuje učinkovi-tost.

* R. K., GIS, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

** N. P., univ. dipl. inž. gozd., GIS, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO